

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS

Voor de Stad. . f 12.

Franco per post. » 14.

(Verschijnende driemaal in de week. Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.)

ADVERTENTIEN

15 cents de regel

behalve 35 cents zegel

Op maandag den 7 Julij, hebben zich te Zurich de vertegenwoordigers der twee en twintig onafhankelijke kantons, welke een bondgenootschap vormen, dat nauwelijks een bestaan van dertig jaren telt en reeds tot in den grond ondermijnd is, vereenigd.

Men weet dat de zwitserse confederatie uit twee en twintig kantons bestaat en dat eene meerderheid van twaalf, volkomen gelijkvoldende stemmen noodig is, zal een besluit der Bondsvergadering wettig zijn en verbindende kracht erlangen voor het gansche bondgenootschap. Van de twee en twintig kantons zijn er drie dubbele: dat is te zeggen, dat deze verdeeld in twee onafhankelijke regeringen, elk dezer eenen afgevaardigde naar de Bondsvergadering zendt, onder welke echter dat derzelve twee stemmen slechts voor eene enkele gekend zijn. In geval van verschil, worden de beide halve stemmen door elkander vernietigd; maar deze vernietiging brengt geene verandering te wege in het tot de meerderheid georderde cijfer, dat altijd en in alle gevallen moet zijn de helft met één, dat is twaalf stemmen, gansch eensluidend. Overigens moet in het oog gehouden worden dat de zendingen eerder gezantschappen dan deputaties zijn in den zin, welke gewoonlijk aan dat woord gegeven wordt; want de afgevaardigden hebben geene bevoegdheid, om naar hunne persoonlijke overtuiging te stemmen; zij worden belast met opzettelijke instructien onder elk onderwerp, in de tractanda uitgedrukt; welke tractanda worden opgesteld door de bondgenootschappelijke kanselarij, of aan de kantons, onder den vorm van motie, medegedeeld door rondgaande brieven van een of meerdere kantons; en deze instructien, behalven dat zij reeds vooruit bekend zijn, wijt zij bij den Grooten Raad in beraadslaging komen, moeten nog door de afgevaardigden, aan de Bondsvergadering overgelegd worden.

Van de drie kantons die twee halve stemmen hebben, is er slechts één, dat van Unterwalden, hetwelk volkomen eenstemmig is in deszelfs staatkundige en godsdienstige beginselen. Bazelstad, waarvan in 1831 en 1832, ten gevolge van den burgeroorlog, Bazelland met geweld werd losgerukt, is

reeds in eenigen tijd met Liestall, en wat het merkwaardigst is, de stad Basel, eerst calvinistisch, maar den behoudende partij toegegaan, ritsoofde van den hoogen prijs, welke zij op de handhaving harer republikeinsche onafhankelijkheid en handelsbelangen stelt, scheidt zich, ondanks den haat, welke zij tegen de Jesuiten heeft, zimmer van Lucern en deszelfs catholijke bondgenooten af; terwijl het gouvernement van Liestall, alwaar de meerderheid der bevolking catholijk is, maar onder den invloed staat der bewerkers van de omwenteling, de zaak der catholijken verraadt en het bondgenootschap met Lucern heftig bestrijdt. Appenzell is gesplitst in twee staatkundige en godsdienstige afdelingen, Rhodengenaamd; de eerste inwendig; die catholijk is, de tweede uitwendig die protestantsch is; waaruit volgt dat, zoo dikwijls er godsdienstige kwestien behandeld worden, de stemmen der beide Rhoden noodwendig tegen elkander strijdig zijn.

Het gemengde kanton van St. Gall betreft; bij de laatste verkiezingen heeft geen enkel catholijk zijnen pligt verzaakt, geen enkel protestant zijne hartstogten ter zijde gelaten, zoodat de groote raad, in twee deelen verdeeld, elk van 75 stemmen, zich niet heeft kunnen verstaan omtrent den last op zijne afgevaardigden, waarvan de een catholijk, de ander radicaal is, omtrent de Lucernsche kwestie te verstreken. Dit kanton zal zich dus, bij de Bondsvergadering, in denzelfden toestand bewinden als Bazel en Appenzell; zijne stem zal niets bewerken.

Uit deze daadzaken en berekeningen volgt: dat de catholijke vereeniging der zeven kantons met kracht de wettelijke onafhankelijkheid zal voorstaan. Het eene schoone en prijzenswaardige zijde stelling van alle protestantsche vooroordeelen, vereenigen zich Neuchâtel en Genève met de catholijken; en zullen zich van hen niet afscheiden ten voordeele van het radicalisme; dat hun eenen regimatigen en heilzamen schrik aanjaagt. Ziedaar dus eene nauwe vereeniging van negen stemmen, welke Lucern tegen deszelfs bestrijders zal voorbrengen. Van de dertien overblijvende stemgerechtigden, die bleven volharden bij de instructien, in februarij en maart dezès jaars voor de huidige Bondsvergadering opgesteld, zullen er, na aftrek van Bazel, Appenzell en St. Gall, slechts tien overblijven, die

min, of met het radicalisme zijn te oogenstemmen, niet zullen kunnen bereiken.

Burger- en godsdienst-oorlog blijft alzoo steeds het laatste en bloedig woord van het raadset, dat de toekomst van Zwitserland ter oplossing aanbiedt. Indien het radicalisme, daar waar het heerscht, — eindelijk vermoed van zoo vele afzonderlijke en mislukte pogingen, nog meer vermoed door de onmogelijkheid, om langs den bondgenootschappelijken weg de vragen te zien beslissen, waarvan het zijn rijk, dat is zijn bestaan, afhankelijk maakt, — het eindelijk toe ver brengt om de kantons, waarover het beschikt, tot alle uitersten mede te slepen, dan zal men de weder oprigting zien van die vrijkorpsen, welke het, als eerste branders, tegen de catholijke vereeniging had uitgezonden. Door de geregelde troepen der kantons ondersteund, zouden zij ongetwijfeld eene meer geduchte houding aannemen dan vroeger het geval was; maar men behoort niet uit het oog te verliezen, dat de radikale kantons gansch niet zeker van hunne zaak zijn. Zij moeten steeds vreezen voor eene reactie onder hunne eigen catholijke bevolking, die gewis ondersteuning zou vinden bij eenige achtenswaardige mannen, welke, ofschoon protestanten, de door de godsdienstige dwingelandij allerwege verspreide regeringloosheid, ten hoogste veroeijen. Argau, Bern en Solothurn zouden inderdaad onmagtig zijn tegen Lucern. In Solothurn, Tessin en Thurgau zou men alles te vreezen hebben van de ontwaking der catholijke bevolking, die er zoo mededoogeloos door de overheerschende radicalen behandeld worden.

Het kanton Waadt, hetwelk meer militaire magt zou kunnen bijeenbrengen, heeft rondom zich Friburg, Valiserland, Neuchâtel en Genève, die zich niet zouden kunnen onthouden het Waadtsche jacobinisme te bestrijden, om zich van deszelfs besmetting vrij te waken. Bazelstad zou niet naar zich te wreken over de vorige nederlaag door deszelfs onterhoorigen toegebracht; dat al die gedeelten van Zwitserland toehellen zouden worden van afzonderlijken strijd; en met bloed en plundering overdekt worden. Zelfs Lucern, om zelve bondgenoot van het midden, hetwelk zoude de troepen eener vesting, onwettelijk door de eensgezindheid harer bezetting,

Die bloedige twisten zouden evenwel niet lang duren; zij zouden voor Zwitserland eenen uitslag hebben, welke door menschelijkheid verlangd wordt, maar voor de onafhankelijkheid van dat ongelukkig land nadeelige gevolgen zou hebben. Eene gecombineerde tusschenkomst der gewapende magt van de naburige mogendheden zou onvermijdelijk worden, en de zwitserse radikalen zoo wel als de vreemde, die zich in Zwitserland gevestigd hebben, weten wat hun te wachten staat van eene militaire politie, welke zelfs van de ordelijkste bezetting onafscheidbaar is. Wij willen dus hopen, dat de hoofden en leiders van het zwitserse radikalisme alle nieuwe pogingen tegen de catholijken, wier dapperheid zij nog onlangs ondervonden hebben, zullen ter zijde leggen; dat de Bondsvergadering zich zal onthouden, om, even als in het afgelopen jaar, al kon zij zulks ook, eene schijnbare en onwettige meerderheid daar te stellen, en dat bijgevolg de kwestie, zoo men ze noemt, betrekkelijk de Jesuiten en de kloosters van Argau onbeslist zal blijven. De krachtige vertoogen der catholieke afgevaardigden en de steeds toenemende bitterheid van de hartstogtelijke uitvallen hunner vijanden zullen niettemin al onze aandacht boeien. Wij gelooven overigens niet dat de zage, welke de heer Rossi te Rome, in de zaak der Jesuiten van Frankrijk behaald heeft, den minsten invloed zal uitoefenen op den tegenwoordigen of toekomstigen toestand dier religieuzen te Lucern.

ZWITSERLAND.

Eene buitengewone commissie is te Lucern vergaderd, om de verdeling te doen der som van 60,000 franken, opbrengst der collecte ten behoeve der gekwetsten en nagelatene betrekkingen der sneeuwvelden gedurende de laatste gevechten onder de walle van Lucern. Men heeft bij die gelegenheid met alle nauwkeurigheid het getal der eersten zoo wel als der anderen opgenomen. Het blijkt uit de daarvan opgemaakte lijst, dat op 8 december de Lucerner krijgsmagt 4 doden en 25 gekwetsten gehad heeft, en dat haar verlies op den 31 maart en 1 april is geweest 14 doden, terwijl 22 gekwetst werden; in het geheel 63 man, waarbij gewond moeten worden, voor de kleine kantons, 2 doden en 8 gekwetsten, hetgeen tot 75 doet opklimmen het geheele getal der slagtoffers dier verfoeilijke aanslagen. De vrijkorpsen hebben nimmer eenige opgave willen doen.

— De tweede zitting der bondsvergadering, welken 8 Julij gehouden werd, heeft niets belangrijks opgeleverd.

DUITSCHLAND.

Men verzekert op nieuw dat het Oostenrijksch gouvernement, de jesuiten gemagtigd heeft om, in alle provincien van dat rijk te verblijven en er scholen op te rigten. Men voegt hier bij, dat al het vijandige, dat nog in de wetgeving van Joseph II tegen de jesuiten aanwezig is, geheel zal worden vernietigd.

— Men schrijft uit München, dat een Berlijner letterzetter, openlijk, in de gerechtsaal, nederzetting gevraagd heeft voor het afbeeldsel des konings. Hij was tot die straf en een jaar tuchthuis veroordeeld voor oneerbiedigheid jegens den Koning.

PRUISSEN.

Dr. Theiler, van Berlijn, heeft eene liturgie geseemd ten behoeve der *duitsch catholieke kerk*. Hij heeft daarvan eene oplage van 2000 exemplaren laten drukken, om door geheel Duitschland te verspreiden.

Theiler heeft eenen broeder, die beter denkt dan hij. Deze broeder, na geheel Europeesche herten doorgereisd, tot opsporing van grondstoffen eener algemeene geschiedenis, werd, toen hij te Rome kwam, getroffen door de verhevenheid der catholieke eredienst, en zwoor het protestantisme, welks ijdelheid hij inszag, af. Deze geleerde kenner der oostersche talen ontving de heilige pries-

terwijding en bevindt zich heden aan het hoofd der instelling van den H. Philippus Neri. Welk onderscheid tusschen twee broeders!

ENGLAND.

— De pakketboot *Rockster*, den 11 dezer te Liverpool binnengezeild, heeft tusschen uit New York mede gebracht tot den 21 Junij. In onderscheidene steden der Vereenigde Staten hebben talrijke meetings plaats, om de noodige middelen te beramen tot het waardiglijk huddigen der nagedachtenis van den overleden generaal Jackson.

— De hooning van den heer M. Lane, van Baltimore, tot eene buitengewone zending naar Engeland bevestigd zich. De nieuwe afgezant zou den 15 de reis naar Londen aanvaarden.

Het bevestigt zich tevens dat Spanje eindelijk de onafhankelijkheid der republiek van Venezuela erkend heeft. Een verdrag van vrede en bondgenootschap is tusschen de beide landen tot stand gebracht.

— Men verzekert, dat de Franschman Thierry, die zich in Nieuw Zeeland als onafhankelijk soeverein heeft opgeworpen, onlangs door zijne onderdanen, aan welke hij misaagde, gedood en bij gelegenheid van een openbaar feest opgegeten zou wezen.

— De jesuiten-kwestie is naar Engeland overgewaaid. Het Lagerhuis heeft zich met de kinderen van den H. Ignatius bezig gehouden, bij gelegenheid van het wets-ontwerp, voorgedragen door den heer Watson, voor de afschaffing van al de wetten tegen de catholijken en de godsdienstige genootschappen, welke nog het *Status-Book* ontsieren. Dit wets-ontwerp, dat onder goedkeuring van het ministerie, de eerste en de tweede proef had doorgestaan, is thans door sir James Graham bestreden en door de kamer, op 't geuit verlangen van het kabinet, verworpen.

Men vraagt zich af, of hetgeen in Frankrijk omgaat, de stemming van het engelsch gouvernement veranderd heeft, dan wel of sir Robert Peel aan den heer Guizot een blijk van hartelijke overeenstemming heeft willen geven door de emancipatie der jesuiten in Engeland niet te gedogen in hetzelfde oogenblik, waarop een fransch afgezant hunne verdrijving uit Frankrijk te Rome vraagt.

SPANJE.

MADRID, 6 Julij. De ministeriële afgevaardigden komen dikwijls bijeen ten huize van den heer Sartorius. De generaal Narvaez is in onmiddellijke correspondentie met hen. De opinie aan deze zijde heft steeds over tot het niet volbrengen der reis van de Koningin naar de baskische gewesten; terwijl de afgevaardigden der oppositie daarentegen van gedachte zijn, dat die reis zal doorgaan.

Men verzekert dat de hertog en de hertogin van Nemours zich van het kamp van Bordeaux naar Bilbao of St. Sebastiaan zullen begeven om aldaar de Koningin van Spanje te ontmoeten.

De opstand, welke in vele plaatsen van Katalonie uitgebarsten is, schijnt zich te verbreiden. Igualda en Villa Franca hebben er ingelijks deel aan genomen. De generaal Coucha die bij het afzenden der laatste tijdingen, te Tarassa was, verwachtte versterkingen uit Barcelona, om tegen die twee steden op te rukken, waarvan de eene, Igualda, eene zeer belangrijke plaats is.

Het laat zich ligt begrijpen, dat die nieuwe ontwikkelingen de reis der koningin naar de baskische gewesten in volslagene onzekerheid laten.

FRANKRIJK.

PARIS, 13 Julij. De koninklijke familie wordt morgen maandag van Dreux terug verwacht. Er zal eene ijkdiensit gevergd worden in de kapel van St. Ferdinand, welke, zoo als men weet, opgericht is ter plaatse, waar de hertog van Orleans het leven verloor.

— Het ministerie heeft de schadeloosstelling voor Pritchard bepaald op 25000 franken. De drie van de kaap de Goede Hoop door Pritchard getrokken, wissels tot dat bedrag zijn reeds te Paris gehonoreerd.

— De heer Thiers, die eersdaags naar Rijsel vertrekt, heeft gisteren een onderhoud met den Koning gehad.

— Het schijnt dat tusschen den prins van Lorange en den generaal de la Rue overdenkingen is, dat men onmiddellijk zou overgaan tot de herziening der oude handelsverdragen, tusschen Frankrijk en de Republiek van de Nederlanden, en eenstemming te brengen met de tractaten van dezelfde aard, door deze laatste mogendheid met de

overige vreemde landen gesloten, ten einde van die zijde, keizer Abd-el-Rhaman in geene nieuwe ontwikkelingen te brengen. De sultan zou, tot dit doel, een gevolmagtigd minister naar Paris zenden.

NEDERLAND.

'S BOSCH 10 Junij. De ter deserned op Maandag 8 gehouden collecte, ten behoeve der slagtoffers van den Brand te Meeuwen, heeft opgebracht eene somma van f 179,01.

— De algemeene Synode der nederlandsche hervormde Kerk heeft dezer dagen een schouwspel opgeleverd, dat schiedkundigen nadenker ruime stof tot beschouwingen geeft, en eene niet onbelangrijke bijdrage levert tot de wonderlijke beweging, welke allerwege onder het protestantisme van allerlei aard, over de geheele wereld, wordt gediogen. Op de zes, door haar in de vergaderingen van het afgelopen jaar voorloopig opgestelde artikelen, waarbij de synode geheel afweek van den primitieven aard harer instelling, welke alleen was om de kerk te besturen en niet om leerstellige geschillen te beslissen, zijn van verschillende zijden een groot aantal adressen van predikanten zoo wel als van leken ingekomen, welke allen de verwerping dier artikelen, met dringende woorden, verzoeken. De Synode heeft al die adressen zonder kennisgeving ter zijde gelegd, en besloten, om, ingevolge het in de zitting van het vorige jaar bepaalde, alleen acht te slaan op het advies der drie theologische faculteiten, om, op de voorloopig vastgestelde artikelen een beslissenden maatregel te nemen. Al dadelijk heeft dit besluit onenigheid doen ontstaan: de heer Dermout, secretaris der Synode, heeft zijnen post nedergelegd, zonder de beraadslaging over de artikelen af te wachten, en de stemhebbende leden van een aantal provincies hebben aanteekening verzocht, dat zij niet hebben medegewerkt tot het synodaal besluit, waarbij schijnt bepaald te zijn dat de zes artikelen op nieuw in handen der synodale comities zullen worden gesteld, om nader over dezelve te beraadslagen.

Die de bewuste zes artikelen van meer nabij wil kennen en onder het catholijk oogpunt beschouwd zien, leze het deszer dagen bij den uitgever A. P. van Langenhuyse te 's Hage, uitgekomen boekje: *Acht tegen acht, eene bijdrage tot de geschiedenis der alg. chr. synode, etc.; afgedrukt uit de katholieke, Junij 1846.*

Bij Koninklijk Besluit van den 11 Julij 1846, art. 56, is tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Vught, benoemd de heer J. O. van Dugteren, thans ontvanger te Veen en Wijk!

— Uit Keulen verneemt men dat de *Landstating* der Nederlanden aan de maatschappij tot volksoffing van de Domkerk te Keulen, eene som van duizend gulden heeft doen toekomen. De Koning Grootkroon is alzo de eerste vorst van den duitschen Bond, die het voorbeeld, door den keizer van Oostenrijk gegeven, heeft nagevolgd.

'S HAGE, 13 Julij. Men verzekert, dat 's Konings reize naar Engeland, weldra zal plaats hebben; en dat Z. Exe. de minister Baud Hoogstdenzelven derwaarts zal vergezellen.

— De Staatsraad, gouverneur van Zuid-Nederland heeft ter kennis van de daarbij behorende artikelen gebracht, dat wegens eenige herstellingen aan de sluizen op het *Zedijk-Kanaal*, de vaart door het zelve voor eenen onbepaalden tijd zal worden gesloten en zulks te beginnen met donderdag den 17 Julij aanstaande.

ZWOLLE, 12 Julij. In de vergadering der Provinciale Staten van gisteren is door de heeren Hovij, van Marle en Ebbinge, Wubben, voorgesteld, om eene deputatie uit de Staten te benoemen, ten einde bij de ter aarde bevestiging van den overleden graaf van Rechteren te getuigen te zijn. Op voordragt van den voorzitter Mr. J. A. Sandberg zijn daartoe benoemd de H. H. van Lamsweerde, Hovij, Tobias en J. W. Sandberg.

In den vroegen morgen van dezen dag werd het lijk des graaven van Rechteren, van aldaar teruggevoerd naar Lisseveld, waar het begraven is. De afzetting van het lijk geschiedde bij de afzetting van de begrafenis, op eenen afstand van onafgezien de plechtige ingang naar vervoerd. De stoet bestond uit een reeks van koelen waarin zijne naakte lijkvervalfde, eene *Landstating* van de prov. staten, waarin hij getuende is, als als gouverneur voorsat, en de vrienden van den overledenen graaf gezeten waren. Ofschoon getuende den toge zwart pleegde, was de afzetting van het lijk niet weinigen omringd, staatsgetuende geliefden regent en volksvertegenwoordiger graaf van Marle.

